

Sygn. akt I Ca 524/15

POSTANOWIENIE

Dnia 17 lutego 2016 r.

Sąd Okręgowy w Elblągu I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Teresa Zawistowska

Sędziowie: SO Arkadiusz Kuta

SO Krzysztof Nowaczyński (spr.)

Protokolant: st. sekr. sąd. Danuta Gołębiowska

po rozpoznaniu w dniu 3 lutego 2016 r. w Elblągu

na rozprawie

sprawy z wniosku (...) Spółki Akcyjnej w G.

z udziałem Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w D.

o stwierdzenie zasiedzenia służebności przesyłu

na skutek apelacji uczestniczki

od postanowienia Sądu Rejonowego w Działdowie

z dnia 17 września 2015 r. sygn. akt I Ns 65/15

postanawia:

1. zmienić zaskarżone postanowienie w punktach I, II, i III (pierwszym, drugim i trzecim) o tyle tylko, że dzień nabycia służebności przesyłu przez zasiedzenie określić na „2 lutego 2009 roku” w miejsce „6 grudnia 2010 roku”;
2. oddalić apelację w pozostałym zakresie;
3. zasądzić od uczestniczki Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w D. na rzecz wnioskodawcy (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w G. kwotę 120 zł (sto dwadzieścia złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt I Ca 524/15

UZASADNIENIE

(...) Spółka Akcyjna w G. wniosła, po ostatecznym sprecyzowaniu wniosku, o stwierdzenie, że nabyła przez zasiedzenie z dniem 4 kwietnia 2009 r. służebność przesyłu obciążającą nieruchomość stanowiącą własność uczestnika postępowania - Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w D., położoną w D., oznaczoną w ewidencji gruntów numerem(...), dla której Sąd Rejonowy w Działdowie prowadzi księgę wieczystą nr (...), polegającą na korzystaniu w granicach nieruchomości obciążonej z trwałych i widocznych urządzeń technicznych energii elektrycznej w postaci – napowietrznej linii średniego napięcia SN 15kV o nazwie (...) długości 210 m, służącej do przesyłu energii elektrycznej w granicach oznaczonych na mapie, sporządzonej przez biegłego geodetę wraz z prawem korzystania z nieruchomości obciążonej w zakresie niezbędnym do eksploatacji, konserwacji, remontów i modernizacji tych urządzeń zgodnie

z ich przeznaczeniem przez pracowników przedsiębiorstwa energetycznego, będącego każdorazowym właścicielem tych urządzeń oraz prawem wejścia i wjazdu na teren nieruchomości odpowiednim sprzętem. Jednocześnie wnioskodawczyni wniosła o stwierdzenie zasiedzenia z tym samym dniem i na tej samej nieruchomości służebności przesyłu w postaci napowietrznej linii średniego napięcia SN 15kV o nazwie (...) o długości 207 m oraz napowietrznej linii średniego napięcia SN 15kV o nazwie (...) o długości 201 m.

W uzasadnieniu wniosku wskazano, iż ma nieruchomości uczestniczki znajdują się trzy linie napowietrzne średniego napięcia SN 15kV o nazwie (...), (...) oraz (...). Urządzenia te zostały zbudowane przez poprzednika prawnego wnioskodawczyni w 1976 i 1978 r. Zdaniem wnioskodawcy w okolicznościach niniejszej sprawy spełnione zostały zarówno faktyczne jak i prawne przesłanki zasiedzenia służebności gruntowej o treści służebności przesyłu z dniem 4 kwietnia 2009 r.

Uczestniczka Spółdzielnia Mieszkaniowa (...) w D. wniosła o oddalenie wniosku. Wskazywała, iż działka numer (...), na której znajdują się urządzenia energetyczne opisane we wniosku stanowiła część nieruchomości, oznaczonej numerem ewidencyjnym (...), która do dnia 27 maja 1990 r. była własnością Skarbu Państwa. Nieruchomość ta stała się własnością Gminy M. D. z mocy prawa na podstawie postanowień ustawy z dnia 10 maja 1990 r. Przepisy wprowadzające ustawę o samorządzie terytorialnym i ustawę o pracownikach samorządowych. W okresie korzystania z urządzeń infrastruktury technicznej przez przedsiębiorstwo państwowe – poprzednika prawnego wnioskodawcy – kiedy nieruchomość na której znajdowały się te urządzenia była przedmiotem własności państwowej nie podlega zaliczeniu do okresu wymaganego do zasiedzenia służebności. Zarzucała, że wnioskodawca nie legitymuje się żadnym tytułem prawnym na podstawie którego byłaby ustanowiona służebność przesyłu. Skoro wnioskodawca i jego poprzednicy prawni posiadają służebność w złej wierze, co wiąże się z trzydziestoletnim terminem zasiedzenia, wniosek o zasiedzenie jest przedwczesny, przy przyjęciu rozpoczęcia biegu zasiedzenia z dniem 27 maja 1990 r.

Postanowieniem z dnia 17 września 2015 r. Sąd Rejonowy w Działdowie :

I. stwierdził, że (...) S.A. z siedzibą w G. nabyła przez zasiedzenie z dniem 6 grudnia 2010 r. służebność przesyłu obciążającą nieruchomość położoną w D., oznaczoną w ewidencji gruntów jako działka nr (...), dla której Sąd Rejonowy w Działdowie prowadzi księgę wieczystą nr (...) polegającą na prawie korzystania w granicach nieruchomości obciążonej z trwałych i widocznych urządzeń technicznych energii elektrycznej w postaci napowietrznej linii średniego napięcia SN 15kV o nazwie (...) o długości 210,35 m, służącej do przesyłu energii elektrycznej w granicach oznaczonych na mapie sporządzonej przez biegłego J. G. wpisanej do ewidencji materiałów państwowego zasobu geodezyjnego i kartograficznego pod numerem P. (...).(…) w dniu 12 maja 2015 r. wraz z prawem korzystania z nieruchomości obciążonej w zakresie niezbędnym do eksploatacji, konserwacji, remontów i modernizacji tych urządzeń zgodnie z ich przeznaczeniem przez pracowników przedsiębiorstwa energetycznego będącego każdorazowym właścicielem tych urządzeń oraz prawem wejścia i wjazdu na teren nieruchomości odpowiednim sprzętem;

II. stwierdził, że (...) S.A. z siedzibą w G. nabyła przez zasiedzenie z dniem 6 grudnia 2010 r. służebność przesyłu obciążającą nieruchomość położoną w D., oznaczoną w ewidencji gruntów jako działka nr (...), dla której Sąd Rejonowy w Działdowie prowadzi księgę wieczystą nr (...) polegającą na prawie korzystania w granicach nieruchomości obciążonej z trwałych i widocznych urządzeń technicznych energii elektrycznej w postaci napowietrznej linii średniego napięcia SN 15kV o nazwie (...) o długości 206,65 m, służącej do przesyłu energii elektrycznej w granicach oznaczonych na mapie sporządzonej przez biegłego J. G. wpisanej do ewidencji materiałów państwowego zasobu geodezyjnego i kartograficznego pod numerem P. (...).(…) w dniu 12 maja 2015 r. wraz z prawem korzystania z nieruchomości obciążonej w zakresie niezbędnym do eksploatacji, konserwacji, remontów i modernizacji tych urządzeń zgodnie z ich przeznaczeniem przez pracowników przedsiębiorstwa energetycznego będącego każdorazowym właścicielem tych urządzeń oraz prawem wejścia i wjazdu na teren nieruchomości odpowiednim sprzętem;

III. stwierdził, że (...) S.A. z siedzibą w G. nabyła przez zasiedzenie z dniem 6 grudnia 2010 r. służebność przesyłu obciążającą nieruchomość położoną w D., oznaczoną w ewidencji gruntów jako działka nr (...), dla której Sąd Rejonowy w Działdowie prowadzi księgę wieczystą nr (...) polegającą na prawie korzystania w granicach nieruchomości

obciążonej z trwałych i widocznych urządzeń technicznych energii elektrycznej w postaci napowietrznej linii średniego napięcia SN 15 kV o nazwie (...) o długości 200,34 m, służącej do przesyłu energii elektrycznej w granicach oznaczonych na mapie sporządzonej przez biegłego J. G. wpisanej do ewidencji materiałów państwowego zasobu geodezyjnego i kartograficznego pod numerem P. (...)(...)w dniu 12 maja 2015 r. wraz z prawem korzystania z nieruchomości obciążonej w zakresie niezbędnym do eksploatacji, konserwacji, remontów i modernizacji tych urządzeń zgodnie z ich przeznaczeniem przez pracowników przedsiębiorstwa energetycznego będącego kaźdoczesnym właścicielem tych urządzeń oraz prawem wejścia i wjazdu na teren nieruchomości odpowiednim sprzętem;

IV. zasądził zwrot wnioskodawcy (...) S.A. z siedzibą w G. kwoty 657,49 zł tytułem niewykorzystanej zaliczki na wynagrodzenie biegłego.

Rozstrzygnięcie było wynikiem następujących ustaleń i wynikających z nich wniosków:

(...) Spółka Akcyjna jest następcą prawnym Zakładu (...) SA, a wcześniej Przedsiębiorstwa Państwowego Zakład (...) wyodrębnionego w 1989 roku z Zakładów (...) w W.. W latach 1976-1978 poprzednik prawny wnioskodawczyni wybudował w D. napowietrzne linie średniego napięcia SN 15kV o nazwie (...). (...) oraz (...). Linie te od chwili ich wybudowania nie były w taki sposób modernizowane i naprawiane, by uległy przesunięciu słupy energetyczne podpierające przewody energetyczne. Wspomniane linie energetyczne przebiegają w części swoich odcinków przez nieruchomość oznaczoną w ewidencji gruntów jako działka (...), dla której prowadzona jest księga wieczysta nr (...). Nieruchomość ta wcześniej wchodziła w skład większej nieruchomości, oznaczonej numerem 258 i stała się własnością uczestnika na podstawie umowy zamiany zawartej w dniu 22 grudnia 2000 r. pomiędzy Spółdzielnią Mieszkaniową (...) w D. a Gminą M. D.. Gmina M. D. stała się natomiast właścicielem przedmiotowej nieruchomości na mocy prawa z dniem 27 maja 1990 r. na podstawie ustawy z 10 maja 1990 r. Przepisy wprowadzające ustawę o samorządzie terytorialnym i pracownikach samorządowych. Od zakończenia II Wojny Światowej do 26 maja 1990 r. nieruchomość, na której znajdują się urządzenia techniczne związane z przesyłem energii elektrycznej stanowiła własność Skarbu Państwa i była dla niej prowadzona księga wieczysta nr (...) przez Sąd Rejonowy w Działdowie .

Dalej Sąd a quo ustalił, że linia energetyczna (...) biegnąca przez działkę (...) oparta jest o trzy słupy, w tym dwa to są słupy pojedyncze, natomiast jeden jest to słup typu rozkracznego. Linia energetyczna (...) na odcinku działki (...) oparta jest na dwóch słupach metalowych pojedynczych. Także linia (...) opiera się na dwóch słupach pojedynczych, znajdujących się na działce nr (...). Na wszystkich tych słupach umieszczone są trzy przewody energetyczne.

W dniu 31 marca 2014 r. Spółdzielnia Mieszkaniowa (...) w D. wniosła do sądu wniosek o odpłatne ustalenie służebności przesyłu na działce (...) na rzecz (...) SA. Postanowieniem z dnia 14 września 2014 r. postępowanie w sprawie o ustalenie służebności przesyłu zostało zawieszono do czasu rozpoznania złożonego przez wnioskodawczynię wniosku o zasiedzenie przedmiotowej służebności przesyłu.

Sąd pierwszej instancji wyjaśnił, że służebność przesyłu polega na obciążeniu nieruchomości na rzecz przedsiębiorcy, który zamierza wybudować lub którego własność stanowią urządzenia o których mowa w art. 49 § 1 k.c., prawem polegającym na tym, że przedsiębiorca może korzystać w oznaczonym zakresie z nieruchomości obciążonej, zgodnie z przeznaczeniem tych urządzeń (art. 305¹ k.c.). W ocenie Sądu pierwszej instancji w niniejszej sprawie nie budzi wątpliwości, że na nieruchomości uczestnika znajdują się wchodzące w skład przedsiębiorstwa wnioskodawcy urządzenia służące do przeprowadzania energii elektrycznej, a więc urządzenia, o których mowa w art. 49 § 1 k.c. Wyjaśniono, że służebność przesyłu podobnie jak służebność gruntowa, może być nabyta przez zasiedzenie, gdy polega na korzystaniu z trwałego i widocznego urządzenia. Utrwalony jest przy tym pogląd, że możliwe było nabycie przez zasiedzenie nawet przed wejściem w życie art. 305¹-305⁴ k.c., tj. przed 3 sierpnia 2008 roku, służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu, ustanowionej nie na rzecz kaźdoczesnego właściciela nieruchomości władającej, ale na rzecz przedsiębiorcy przemysłowego. W ocenie Sądu pierwszej instancji przedstawione dowody jednoznacznie wskazują, że w niniejszej sprawie mamy do czynienia z korzystaniem przez wnioskodawczynię i jej poprzedników prawnych z trwałych i widocznych urządzeń, a zatem korzystaniem mogącym prowadzić do zasiedzenia służebności wskazanej we wniosku. Urządzenia te wzniesione na nieruchomości w drugiej połowie lat 70-tych XX wieku mają

niewątpliwie charakter trwały - istnieją ponad trzydzieści lat- są oczywiście widoczne i umożliwiają korzystanie przez wnioskodawczynię z cudzej nieruchomości w zakresie treści służebności przesyłu. Dalej zauważono, że warunkiem zasiedzenia służebności przesyłu jest nieprzerwane posiadanie służebności (art. 172 § 1 w zw. z art. 292 k.c.). W niniejszej sprawie Sąd pierwszej instancji przyjął domniemanie, że posiadanie służebności było nieprzerwane (art. 340 w zw. z art. 352 k.c.). Czas, po upływie którego dochodzi do nabycia służebności przez zasiedzenie, uzależniony jest natomiast od stanu dobrej lub złej wiary posiadacza. W wypadku dobrej wiary wynosi dwadzieścia lat, a w wypadku złej wiary wynosi trzydzieści lat. Możliwe było przy tym doliczenie do czasu posiadania służebności przez uczestnika postępowania czasu posiadania służebności przez jego poprzedników prawnych (art. 176 § 1 w zw. z art. 292 k.c.). Podkreślono dalej, że decydujące znaczenie miało przy tym istnienie dobrej bądź złej wiary w momencie objęcia w posiadanie nieruchomości (służebności) oraz wynikające z przepisu art. 7 k.c. domniemanie dobrej wiary posiadacza. Istotna jest przy tym jedynie dobra wiara na początku okresu posiadania prowadzącego do zasiedzenia służebności. Znajduje tu bowiem zastosowanie zasada „*mała fides superveniens non nocet*,” ponieważ z mocy art. 292 k.c. do zasiedzenia służebności gruntowej stosuje się odpowiednio przepisy o nabyciu własności nieruchomości przez zasiedzenie, a zatem utrata dobrej wiary w czasie trwania posiadania nie ma dla zasiedzenia znaczenia. Przyjmuje się, że objęcie w posiadania służebności gruntowej, odpowiadającej obecnie służebności przesyłu, następuje najczęściej w chwili wejścia na cudzy grunt w celu budowy trwałego i widocznego urządzenia.

Dalej Sąd pierwszej instancji stwierdził, że w okresie korzystania z urządzeń przez przedsiębiorstwo państwowe, gdy zarówno właścicielem nieruchomości obciążonej, jak i posiadaczem służebności był Skarb Państwa nie mogło w ogóle dojść do zasiedzenia służebności przesyłu, gdyż właściciel nie może nabyć przez zasiedzenie służebności na nieruchomości stanowiącej jego własność. Pomimo, że przedsiębiorstwa państwowe były osobami prawnymi, to obowiązujący do dnia 31 stycznia 1989 r. art. 128 k.c. w pierwotnym brzmieniu wyrażał zasadę jednolitego funduszu własności państwowej, w myśl której, państwowe osoby prawne nie miały żadnych praw podmiotowych do zarządzanego przez nie mienia, które mogłoby przeciwstawiać państwu. Wyjaśniono, że zasadę jednolitego funduszu własności państwowej rozumiana w powyższy sposób odnoszono także do posiadania, przyjmując, że Skarb Państwa był nie tylko właścicielem, ale i posiadaczem rzeczy znajdujących się w zarządzie państwowych osób prawnych. Sąd pierwszej instancji podkreślił, że uchylenie art. 128 k.c. w dniu 1 lutego 1989 r. nie spowodowało jednak „uwłaszczenia” państwowych osób prawnych co do składników mienia państwowego znajdujących się w ich zarządzie. Wskazał, że „uwłaszczenie” takie nastąpiło dopiero na podstawie obowiązującej od dnia 5 grudnia 1990 r. ustawy z dnia 29 września 1990 r. o zmianie ustawy o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości. Do tej chwili przedsiębiorstwo państwowe, będące poprzednikiem prawnym uczestnika postępowania, korzystając z nieruchomości w zakresie niezbędnym do eksploatacji urządzeń , wykonywało jedynie uprawnienia należące do Skarbu Państwa.

Biorąc pod uwagę powyższe rozważania, Sąd pierwszej instancji przyjął, że termin zasiedzenia służebności przesyłu w niniejszej sprawie rozpoczął swój bieg od dnia 6 grudnia 1990 r. Jednocześnie Sąd przyjął, że wynikające z art. 7 k.c. domniemanie, którym to domniemaniem jest związany w myśl art. 234 k.p.c. uzasadnia przyjęcie, iż osoby wchodzące w skład organu zarządzającego Przedsiębiorstwem Państwowym Zakład (...) pozostawały w dobrej wierze obejmując we władanie służebności obciążające nieruchomość uczestnika, wtedy stanowiącą własność Gminy M. D.. Zdaniem Sądu pierwszej instancji, można przyjąć, iż organ zarządzający wspomnianym przedsiębiorstwem – poprzednikiem prawnym wnioskodawczyni – miał świadomość, iż zarówno urządzenia energetyczne jak i nieruchomość, na której są zlokalizowane – przed uwłaszczeniem przedsiębiorstwa mieniem Skarbu Państwa – stanowią własność państwową. Zaznaczono, iż decyzja komunalizacyjna dotycząca nieruchomości na rzecz Gminy M. D. została wydana dopiero przez Wojewodę (...) w 1993 r. Nie można także zakładać, iż organ ten nie miał wiedzy co do tego, że z dniem 5 grudnia 1990 r. został uwłaszczony mieniem państwowym, a tym samym, że z tą datą przedmiotowe urządzenia weszły ex lege w skład jego przedsiębiorstwa i w związku z tym, że stał się w zakresie służebności przesyłu posiadaczem zależnym nieruchomości, która obecnie oznaczona jest numerem (...). Z chwilą uwłaszczenia przedsiębiorstwo stało się użytkownikiem wieczystym zarządzanych dotychczas przez niego nieruchomości i uzyskało własność związanych z nimi linii energetycznych. Podkreślono, że ciężar obalenia domniemania określonego w art. 7 k.c. spoczywał w niniejszej sprawie na uczestniku, gdyż to uczestnik sprzeciwił się uwzględnieniu wniosku o zasiedzenie, wskazując

jako powód takiego stanowiska właśnie złą wiarę poprzednika prawnego wnioskodawcy w chwili objęcia służebności w posiadanie. W okolicznościach niniejszej sprawy, w ocenie Sądu pierwszej instancji, należało dojść do wniosku że uczestnik nie obalił wspomnianego domniemania, a tym samym przyjąć, że władanie Państwowego Przedsiębiorstwa Zakład (...) w zakresie służebności przesyłu od dnia 5 grudnia 1990 r. było posiadaniem w dobrej wierze. Termin zasiedzenia upłynął więc w dniu 6 grudnia 2010 r., gdyż nie został przerwany. Wniosek o ustanowienie służebności przesyłu został złożony przez uczestnika w 2014 r., a więc już po upływie terminu zasiedzenia służebności.

Mając powyższe na uwadze na podstawie powołanych przepisów orzeczono jak w pkt I i II, III postanowienia.

W apelacji uczestniczka – Spółdzielnia Mieszkaniowa (...) w D. wniosła o zmianę zaskarżonego postanowienia w całości i oddalenie wniosku oraz zasądzenie od wnioskodawcy kosztów postępowania za pierwszą i drugą instancję. Ewentualnie domagała się uchylenia zaskarżonego postanowienia i przekazania sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpatrzenia przy uwzględnieniu kosztów postępowania apelacyjnego. Zaskarżonemu postanowieniu zarzuciła:

1) naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 328 § 2 k.p.c. poprzez:

- ustalenie, że wnioskodawca (jego poprzednik prawny) wszedł w posiadanie spornej służebności w dobrej wierze, podczas, gdy wnioskodawca we wniosku (przed jego zmianą) sam wskazywał, iż w niniejszej sprawie ma zastosowanie 30 letni okres zasiedzenia właściwy dla posiadania w złej wierze,
- nieuwzględnienie, że dowody, na które powołuje się Sąd nie świadczą w żaden sposób o tym, kiedy wnioskodawca (i jego poprzednicy prawni) wszedł w posiadanie spornej nieruchomości, a dopiero ten moment winien być badany w kontekście, czy wnioskodawca pozostawał w dobrej wierze w chwili obejmowania służebności w posiadanie;
- przyjęcie za ustalone, iż zachodzi ciągłość posiadania niezbędna do zasiedzenia spornej służebności, bez wyjaśnienia z jakich okoliczności i z jakich dowodów wywodzi się fakt przejęcia posiadania przez wnioskodawcę służebności od swoich poprzedników prawnych;
- przyjęcie, że poprzednicy prawni wnioskodawcy byli samoistnymi posiadaczami nieruchomości w zakresie odpowiadającym służebności przesyłu;
- przez przyjęcie, że doszło do przeniesienia posiadania na rzecz wnioskodawcy i jego poprzedników prawnych przez Skarb Państwa, podczas gdy okoliczność ta nie została w żaden sposób udowodniona,
- poprzez przyjęcie, iż wnioskodawca jest następcą prawnym Zakładu (...), które powstało w 1989 r. na skutek wyodrębnienia z Zakładów (...), stając się z dniem utworzenia właścicielem urządzeń energetycznych objętych wnioskiem a usytuowanych na działce gruntu stanowiącego własność uczestnika, w sytuacji, gdy okoliczność ta nie została w żaden sposób udowodniona,
- poprzez przyjęcie, że poprzednik prawny wnioskodawcy w latach 1976-1978 wybudował w D. linie średniego napięcia SN 15 kV o nazwie (...), (...) oraz (...), w sytuacji, gdy okoliczność ta nie została w żaden sposób udowodniona,

2) naruszenie przepisów prawa materialnego, mającego wpływ na treść zapadłego postanowienia, a mianowicie:

- art. 352 § 1 i 2 k.c. poprzez błędną wykładnię i uznanie, że władztwo poprzedników prawnych wnioskodawcy jest posiadaniem prowadzącym do zasiedzenia;
- art. 172 k.c. poprzez przyjęcie, że doszło do zasiedzenia służebności przesyłu w dobrej wierze,
- art. 292 k.c. w zw. z art. 176 § 1 k.c. i art. 172 k.c. przez ich niewłaściwe zastosowanie, polegające na: zaliczeniu do okresu koniecznego do zasiedzenia służebności przez wnioskodawcę korzystania ze służebności przez jego poprzedników prawnych, w sytuacji, gdy nie doszło do przeniesienia posiadania; a nadto na

przyjęciu, iż wnioskodawca nabył przez zasiedzenie służebności przesyłu obciążając nieruchomość położoną w D., oznaczoną w ewidencji gruntów jako działka nr (...) o treści szczegółowo opisanej w pkt I, II i III postanowienia, w sytuacji gdy nie upłynął jeszcze termin niezbędny do stwierdzenia zasiedzenia.

W uzasadnieniu apelacji uczestniczka wskazała, że aby w okolicznościach niniejszej sprawy można było przesądzić prawidłowo o możliwości zastosowania przepisu art. 176 k.c. należało wyjaśnić, czy i kiedy nastąpiło rzeczywiste przeniesienie tego posiadania przez Skarb Państwa po dniu 01.02.1989 r. na rzecz poprzednika prawnego wnioskodawcy oraz czy i kiedy - na rzecz samego wnioskodawcy, a nadto kwestię tego, czy był on wówczas w dobrej, czy w złej wierze. Okoliczności te, zdaniem skarżącej, nie zostały przez wnioskodawcę wykazane, co powoduje, że kategorię wypowiedzenia się przez Sąd Rejonowy o zasiedzeniu przez niego przedmiotowych służebności było wadliwe. Brak było w sprawie dowodów na przyjęcie, że przedsiębiorstwo energetyczne posiadało urządzenia i linie energetyczne posadowione na nieruchomości uczestnika i to w dobrej wierze. Skarżący podniósł, że w postanowieniu z dnia 29.10.2014 r. (sygn. akt(...)) Sąd Okręgowy w Elblągu wyraził pogląd, iż chwila objęcia w posiadanie służebności to pierwszy moment, gdy istnieje władztwo faktyczne nad cudzą nieruchomością w zakresie służebności, a przedmiotem posiadania jest trwałe i widoczne urządzenie. Moment ten decyduje nie tylko o rozpoczęciu okresu posiadania, które w konsekwencji może prowadzić do zasiedzenia, ale także o ocenie stanu świadomości podmiotu co do przysługującego mu uprawnienia do władania. Skoro moment ten mógł zaistnieć dopiero z chwilą rozejścia się praw właścicielskich Skarbu Państwa do nieruchomości i praw właścicielskich zakładu energetycznego do urządzeń przesyłowych - jako odrębnych osób prawnych - to uzyskując ewentualne posiadanie na cudzym gruncie w zakresie odpowiadającym treści służebności przesyłu zakład energetyczny powinien wiedzieć, że posiada i korzysta z urządzeń znajdujących się na cudzym gruncie (wówczas Skarbu Państwa) bez ustanowienia na jego rzecz prawa obciążającego grunt.

Dalej uczestniczka podniosła, że zakład energetyczny jako podmiot profesjonalny powinien wykazać się orientacją prawną co do możliwych do uzyskania praw rzeczowych, czy choćby obligacyjnych. Jeżeli wcześniejszy poprzednik prawny wnioskodawcy nie uzyskał w wyniku uwłaszczenia skutecznego wobec właściciela nieruchomości uprawnienia do korzystania z niej w zakresie niezbędnym do eksploatacji urządzeń infrastruktury elektroenergetycznej, to uprawnienie takie powinno być zapewnione późniejszemu poprzednikowi prawnemu wnioskodawcy, przy okazji przenoszenia własności gruntu na rzecz Gminy M. D. lub uczestniczki. Podkreślono, że ustanowienie ograniczonego prawa rzeczowego na nieruchomości, jakim jest służebność przesyłu, zgodnie z art. 245 § 2 k.c. wymaga oświadczenia właściciela nieruchomości złożonego w formie aktu notarialnego. Brak własnego tytułu uprawniającego do korzystania w zakresie służebności z cudzego gruntu wyłącza dobrą wiarę, skoro powinien wzbudzić poważne wątpliwości odnośnie do tego, czy posiadaczowi przysługuje prawo do korzystania z rzeczy w dotychczasowym zakresie. Przedsiębiorstwo energetyczne, które nie legitymuje się uprawnieniem do ingerowania w sferę cudzej własności nieruchomości dla bieżącego utrzymania urządzeń przesyłowych, korzysta z tej nieruchomości w złej wierze (Sąd Najwyższy w uzasadnieniu postanowienia z dnia 17 marca 2010 r., sygn. akt II CSK 439/09, niepubl.).

W ocenie skarżącej nie bez znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy jest to, iż początkowo wnioskodawca sam określił posiadanie przez siebie i swoich poprzedników jako posiadania w złej wierze. Jednocześnie podniesiono, iż chybione jest powołanie się przez Sąd Rejonowy na treść postanowienia SN z dnia 4.07.2014 r. II CSK 551/13, gdyż stan faktyczny jest w obu sprawach istotnie odmienny. W sprawie rozpoznawanej przez Sąd Najwyższy, w dacie uwłaszczenia przedsiębiorstwa energetycznego (tj. w dniu 5.12.1990 r.) zarówno grunt jak i urządzenia (linie przesyłowe) na nim posadowione stanowiły własność Skarbu Państwa. W niniejszej sprawie w dacie uwłaszczenia Zakładu (...) grunt, na którym posadowiona były linie przesyłowe nie stanowił własności Skarbu Państwa ale Gminy M. D.. Była to zatem nieruchomość cudza, a władztwo było nielegalne, gdyż pozbawione tytułu prawnego. Tym samym, w momencie hipotetycznego nabycia własności linii przesyłowych (co jednak nie zostało wykazane) zakład energetyczny nie posiadałby tytułu prawnego do korzystania z nieruchomości, na których posadowione są linie przesyłowe, a zatem jego posiadania nie można uznać jako posiadanie w dobrej wierze.

W ocenie uczestniczki przywołane wyżej okoliczności powinny to skutkować uznaniem twierdzeń wnioskodawcy za niewykazane i oddaleniem zgłoszonego przez niego wniosku.

(...) Spółka Akcyjna w G. w odpowiedzi na apelację domagała się jej oddalenia oraz zasądzenia na jej rzecz kosztów postępowania apelacyjnego według norm prawem przepisanych.

Sąd Okręgowy ustalił i zważył, co następuje:

Apelacja uczestniczki, co do zasady, nie zasługiwała na uwzględnienie. Wbrew postawionym zarzutom Sąd pierwszej instancji dokonał w sprawie trafnych ustaleń faktycznych, jednakże nie wszystkie wyciągnięte na ich podstawie wnioski okazały się prawidłowe. Za błędny uznać należy wniosek Sądu pierwszej instancji, wedle którego bieg terminu zasiedzenia rozpoczął się od dnia 6 grudnia 1990 r. W konsekwencji nie można było przyjąć, że wnioskodawca nabył przez zasiedzenie służebność przesyłu w dniu 6 grudnia 2010 r.

Przede wszystkim jednak, odnosząc się do zarzutów apelacji, wyjaśnić trzeba, że dla stwierdzenia nabycia przez zasiedzenie służebności gruntowej odpowiadającej treścią służebności przesyłu konieczne jest spełnienie dwóch przesłanek: posiadania służebności i upływu czasu, którego długość zależy od dobrej lub złej wiary posiadacza. Wyraźnie należy również podkreślić, że posiadania prowadzącego do zasiedzenia służebności przesyłu nie można utożsamiać z posiadaniem prowadzącym do nabycia przez zasiedzenie własności nieruchomości. Jak trafnie wyjaśnił Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 25 kwietnia 2014 r. (II CSK 433/13, LEX nr 1486971) „...przy ocenie posiadania prowadzącego do zasiedzenia służebności gruntowej chodzi o faktyczne korzystanie z gruntu w takim zakresie i w taki sposób, w jaki czyniłaby to osoba, której przysługuje służebność, zaś władanie w zakresie służebności gruntowej kwalifikuje się, zgodnie z art. 336 k.c., jako posiadanie zależne. W ramach istotnych okoliczności mających znaczenie dla oceny nabycia przez zasiedzenie służebności gruntowej należy uwzględnić treść art. 176 k.c. dopuszczającego doliczenie okresu posiadania poprzedników przedsiębiorcy energetycznego, ale pod warunkiem że podczas biegu zasiedzenia nastąpiło przeniesienie posiadania...”.

Po pierwsze więc, posiadanie służebności nie musi mieć cech posiadania samoistnego, co wynika z treści art. 352 k.c., zgodnie z którym do posiadania służebności przepisy o posiadaniu rzeczy stosuje się jedynie odpowiednio. W tym zakresie zarzut apelacji o wymogu wykazania samoistności posiadania przez poprzedników prawnych był więc nieuprawniony. Skoro poprzednicy uczestniczki podejmowali działania tak jakby byli uprawnieni z tytułu służebności, gdyż władali liniami i słupami energetycznym, to było to posiadanie zależne w granicach służebności.

Po drugie, trzeba zaakceptować pogląd, że zajęcie cudzej nieruchomości i wybudowanie na niej urządzeń przesyłających energię elektryczną bez uzyskania tytułu prawnego i zgody właściciela w tej mierze jest w zasadzie równoznaczne ze złą wiarą. Należy jednak zwrócić uwagę, że o dobrej lub złej wierze posiadacza decyduje chwila uzyskania posiadania, co w niniejszej sprawie miało miejsce w dniu 1 lutego 1989 r. Tymczasem do dnia 27 maja 1990 r. obecna działka nr (...) była własnością Skarbu Państwa, który działając poprzez przedsiębiorstwo energetyczne realizował własną inwestycję i dlatego uprawniona jest teza, że możemy mówić o dobrej wierze i 20 – letnim terminie okresu zasiedzenia służebności.

Po trzecie, zgodnie z art. 176 k.c. posiadacz służebności przesyłu może doliczyć okres posiadania poprzedników – przedsiębiorstw energetycznych. W orzecznictwie pojawiły się poglądy, że przejścia linii przez kolejne podmioty podpadają pod hipotezę normy wynikającej z art. 176 § 1 k.c. w zw. z art. 292 k.c. Była to bowiem kontynuacja posiadania tej samej służebności przez następujących po sobie posiadaczy i ich posiadanie podlega zaliczeniu, skoro nie budzi wątpliwości następstwo prawne pomiędzy kolejnymi osobami prawnymi władającymi przedmiotowymi liniami przesyłowymi. Wskazywano, że w przypadku posiadania służebności przesyłowej w zasadzie wydanie rzeczy, zgodnie z art. 348 k.c., polega na przejściu przedsiębiorstwa przesyłowego. Jest to czynność faktyczna (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 12 lutego 2015 r., IV CSK 280/14, LEX nr 1660670 i postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 listopada 2013 r., V CSK 525/12, opubl.: www.sn.pl). Odnotować trzeba również stanowisko, że następstwem komercjalizacji państwowych przedsiębiorstw energetycznych, dokonanej w oparciu o akty prawne, a polegającej na przekształceniu przedsiębiorstwa państwowego w jednoosobową spółkę akcyjną Skarbu Państwa, która wstępowała w jego prawa i obowiązki była sukcesja uniwersalna częściowa, która dotyczyła wszystkich praw składających się na przedsiębiorstwo, choćby nie były wskazane jako jego składniki, także, gdy

strony nie uświadamiały sobie ich istnienia czy przynależności do przedsiębiorstwa. Wobec tego brak podstaw do wywodzenia skutków z nieuwjawnienia tego składnika majątkowego w bilansach, wykazach majątku, czy dowodach księgowych przedsiębiorstw przesyłowych (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 sierpnia 2014 r., II CSK 610/13, LEX nr 1537291). Takie też stanowisko zajmował Sąd pierwszej instancji wskazując, że skoro wcześniej właścicielem przedmiotowych urządzeń przesyłowych i podmiotem korzystającym z nieruchomości uczestniczki w zakresie odpowiadającym treści służebności przesyłu był Skarb Państwa, to uzyskanie posiadania przez wnioskodawcę musiało nastąpić w drodze jego przenoszenia na kolejne podmioty, a ostatecznie na wnioskodawcę. Powoływał się przy tym na dokumenty obrazujące przenoszenie majątku z jednego przedsiębiorstwa na drugie, co uzasadniało zaliczenie okresów posiadania służebności przez poprzedników prawnych wnioskodawcy.

W apelacji uczestniczka zarzuciła naruszenie prawa materialnego, tj. art. 176 k.c. przez zaliczenie okresów posiadania poprzedników wnioskodawcy w sytuacji, gdy nie doszło do wykazania przeniesienia posiadania służebności gruntowej odpowiadającej służebności przesyłu. W ocenie Sądu Okręgowego niezależnie od trafności wniosku, że przeniesienie posiadania jest czynnością faktyczną, to zgodnie z ogólną zasadą ciężaru dowodu w postępowaniu cywilnym, na wnioskodawcy spoczywał obowiązek udowodnienia, że doszło do przeniesienia posiadania na rzecz jego lub jego poprzedników prawnych przez Skarb Państwa. Nie chodzi tu tylko o wykazanie, że wnioskodawca jest następcą prawnym swojego poprzednika – przedsiębiorstwa państwowego, lecz o wykazanie przeniesienia posiadania, gdyż tylko wówczas można doliczyć okres posiadania poprzednika dla potrzeb stwierdzenia zasiedzenia służebności (por. powoływany wcześniej wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 kwietnia 2014 r., II CSK 433/13). Właśnie w związku z takim argumentem powoływanie się na akty prawne dotyczące kolejnych następstw po przedsiębiorstwach energetycznych byłoby niewystraszające. Ponadto istniały w sprawie wątpliwości jakie mienie poprzednika było przekazywane i czy doszło również do przekazania posiadania służebności urządzeń położonych na nieruchomości uczestniczki. Trzeba w tym miejscu wskazać, że zgodnie z zarządzeniem Ministra Przemysłu z dnia 16 stycznia 1989 r. utworzono przedsiębiorstwo państwowe Zakład (...) w P., któremu przydzielono składniki mienia powstałego z podziału przedsiębiorstwa po nazwą Centralny O. Energetyczny w W., zgodnie z ustaleniami komisji powołanej w trybie określonym w § 3 pkt 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 maja 1988 r. w sprawie wykonania niektórych przepisów ustawy o nadzwyczajnych uprawnieniach i upoważnieniach dla Rady Ministrów (por. § 1 i 2 zarządzenia – k. 65-67). Do akt nie dołączono żadnego dokumentu potwierdzającego przydział składników mienia na rzecz tego poprzednika prawnego wnioskodawcy. Niezależnie jednak od powyższych stwierdzeń trzeba zwrócić uwagę na inne aspekty sprawy i okoliczności, które dawały podstawę do ustalenia ciągłości posiadania służebności przesyłu i możliwości zaliczenia posiadania poprzedników przez wnioskodawcę. Mianowicie, w aktach sprawy znajduje się min. mapka przebiegu sieci elektroenergetycznej, protokół z dnia 8 lutego 1976 r. odbioru technicznego linii SN 15 kV w miejscowości D. – K., protokół z dnia 28 grudnia 1975 r. pomiaru oporu uziemień linii SN kV D. – K., decyzja nr (...) o zatwierdzeniu planu realizacyjnego, protokół z dnia 23 lutego 1978 r. odbioru technicznego linii SN 15kVw miejscowości D. – I., mapy linii energetycznych SN 15kV (porównaj dokumenty 75 – 89, k. 134 - 194). Również sama uczestniczka nie miała wątpliwości, że linia średniego napięcia i słupy znajdujące się na działce nr (...) wchodzą w skład przedsiębiorstwa wnioskodawcy, skoro wystąpiła z wnioskiem o ustanowienie służebności przesyłu i taki argument przedstawiała w uzasadnieniu (por. wniosek – k. 2 – 6 akt sprawy I(...)). Jak wyjaśniono wcześniej dla skutecznego przeniesienia posiadania nie są konieczne czynności prawne. Przeniesienie to może nastąpić, zgodnie z art. 348 k.c., przez wydanie rzeczy, polegające również na wydaniu dokumentów umożliwiających rozporządzenie rzeczą. Strona może wykazać takie przeniesienie każdymi dostępnymi środkami dowodowymi, podlegającymi ocenie zgodnie z zasadami logiki i doświadczenia życiowego (art. 233 § 1 k.p.c.). Z tego punktu widzenia nie można było więc nie dostrzec, że wnioskodawca przedłożył szereg dokumentów dotyczących przygotowania, budowy i odbioru napowietrznej linii energetycznej średniego napięcia, a więc, co niesporne, linii przebiegającej przez działkę uczestniczki. Dokumenty te musiała otrzymać od swoich poprzedników prawnych, którzy korzystali z urządzeń, dokonywali ich napraw, konserwacji. Jak trafnie wskazał Sąd Apelacyjny w Poznaniu w wyroku z dnia 21 maja 2014 r. (I ACa 227/14, opubl.: www.orzeczenia.ms.gov.pl) „...zachodzą podstawy do przyjęcia przeniesienia przez Skarb Państwa na spółkę posiadania służebności. Skoro Skarb Państwa był jedynym akcjonariuszem spółki i nie prowadził równoległe samodzielnej działalności gospodarczej związanej z zaopatrywaniem odbiorców w energię elektryczną, to jest oczywiste, że przeniósł posiadanie wszystkich urządzeń koniecznych do niezakłóconego kontynuowania teje

działalności w danym terenie przez spółkę...”. Taką tezę orzeczenia postawiono w praktycznie tożsamym stanie faktycznym, zaś w uzasadnieniu dodatkowo wyjaśniono, że „...mając na uwadze ustalenia dotyczące wybudowania i posiadania przez Skarb Państwa przedmiotowych urządzeń energetycznych, nieprzerwanego z nich korzystania wyłącznie przez państwowe zakłady energetyczne, a następnie utworzone na bazie ich majątku spółki...(jednoosobowe spółki Skarbu Państwa)...., wynikające z przedstawionych dokumentów ustalenia dotyczące kolejnych przekształceń własnościowych tych zakładów energetycznych...ostatecznie na pozwaną – nie sposób bez naruszenia zasad logicznego wnioskowania przyjmować, że Skarb Państwa nie przeniósł posiadania służebności przesyłu na poprzedników prawnych pozwanej, ci zaś na pozwaną. O ciągłości posiadania i kolejnych przeniesieniach posiadania w sposób przewidziany w art. 348 k.c.dobitnie dowodzi już fakt nieprzerwanego korzystania przez wskazane wyżej podmioty z przedmiotowych urządzeń w celu przesyłu energii elektrycznej, ich konserwacji i naprawy, przy jednoczesnym dysponowaniu aż do pozwanej pierwotną dokumentacją urządzeń z lat sześćdziesiątych”.

W ocenie Sądu Okręgowego stanowisko to zasługuje na pełną aprobatę i pozwalało na przyjęcie, że zebrany w sprawie materiał dowodowy, w tym w szczególności dołączona do wniosku o stwierdzenie zasiedzenia dokumentacja realizacji inwestycji energetycznej – budowy linii napowietrznej z lat 70 – tych ubiegłego wieku w zestawieniu z ustaleniem, że sama uczestniczka przyznawała okoliczność, że linia średniego napięcia i słupy przebiegające przez działkę uczestniczki wchodzi w skład przedsiębiorstwa wnioskodawcy, uzasadniał wniosek, że dochodziło do przeniesienia posiadania służebności przesyłu ze Skarbu Państwa na poprzedników prawnych wnioskodawcy, a ostatecznie na samego wnioskodawcę. Podmioty te, co niesporne, nie tylko korzystały z urządzeń energetycznych przebiegających przez działkę nr (...), dokonywały ich konserwacji i bieżących napraw, ale i przekazywały sobie dokumentację dotyczącą budowy linii energetycznej, zaś ostatecznie taką dokumentacją dysponuje wnioskodawca. Takie wnioskowanie zgodne jest z zasadą swobodnej oceny dowodów, statuowanej przez przepis art. 233 § 1 k.p.c., i tym samym uzasadniało doliczenie przez wnioskodawczynię do okresu posiadania służebności okresu posiadania jej poprzedników.

Słusznie jednak podnosi się w apelacji, że Sąd pierwszej instancji błędnie przyjął, że termin zasiedzenia rozpoczął swój bieg od dnia 6 grudnia 1990 r., opierając się na stanowisku Sądu Najwyższego prezentowanym w postanowieniu z dnia 4 lipca 2014 r., II CSK 551/13 (Lex nr 1504752). Rzeczywiście bowiem w stanie faktycznym sprawy rozpoznawanej przez Sąd Najwyższy, w dacie uwłaszczenia przedsiębiorstwa energetycznego, a więc w dniu 5 grudnia 1990 r. zarówno nieruchomości, jak i linie przesyłowe na nieruchomości tej posadowione stanowiły własność Skarbu Państwa. Tymczasem z ustaleń faktycznych poczynionych w niniejszej sprawie wynika, że przed tą datą działka nr (...) została skomunalizowana i stała się własnością Gminy M. D.. Podstawy prawne nabywania mienia przez gminy uregulowane zostały w art. 44 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jedn.: Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 z późn. zm.), który wszedł w życie z dniem 27 maja 1990 r. Jednym ze sposobów było nabycie mienia na podstawie przepisów ustawy z dnia 10 maja 1990 r.- Przepisy wprowadzające ustawę o samorządzie terytorialnym i ustawę o pracownikach samorządowych (Dz. U. 1990, Nr 32, poz. 191). Art. 5 ust. 1 tego aktu stanowił, że wskazane w nim mienie ogólnonarodowe (państwowe) staje się w dniu wejścia w życie tej ustawy (dnia 27 maja 1990 r.) z mocy prawa mieniem właściwych gmin.

Podzielić należy stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w postanowieniu z dnia 4 czerwca 2014 r. (II CSK 520/13, Lex nr 1491129) w analogicznym stanie faktycznym, wedle którego jeżeli państwowe przedsiębiorstwo energetyczne zaczęło samodzielnie korzystać z urządzeń przesyłowych usytuowanych na danej działce gruntu przed dniem 27 maja 1990 r. (jak w niniejszej sprawie), to bieg zasiedzenia służebności gruntowej podobnej do przesyłu obciążającej nieruchomości, która do tego dnia była przedmiotem własności państwowej i z tym dniem z mocy prawa stała się mieniem komunalnym, rozpoczął się dnia 27 maja 1990 r. (por. również - uchwała SN z dnia 13 kwietnia 2007 r., III CZP 23/07, OSNC 2008, Nr 5, poz. 45). Artykuł 10 ustawy z dnia 28 lipca 1990 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 55, poz. 321) znajdował zastosowanie także do nieruchomości państwowych, które z dniem 27 maja 1990 r. stały się z mocy prawa mieniem komunalnym (por. uchwała SN z dnia 13 stycznia 1995 r., III CZP 174/94, OSNC 1995, Nr 4, poz. 67). Przepis ten przewidywał, że jeżeli przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy istniał stan, który według przepisów dotychczasowych wyłączał zasiedzenie nieruchomości, a według przepisów obowiązujących

po wejściu w życie tej ustawy prowadzi do zasiedzenia, zasiedzenie biegnie od dnia wejścia jej w życie; jednakże termin ten ulega skróceniu o czas, w którym powyższy stan istniał przed wejściem w życie ustawy, lecz nie więcej niż o połowę.

Oznacza to, że poprzednik prawny wnioskodawcy mógł skrócić okres niezbędny do nabycia służebności przesyłu w drodze zasiedzenia biegnący od dnia 27 maja 1990 r. o okres samoistnego posiadania tej służebności od dnia 1 lutego 1989 r. do dnia 26 maja 1990 r. W konsekwencji po upływie 20 lat nieprzerwanego posiadania w dobrej wierze nieruchomości w zakresie niezbędnym do korzystania z urządzeń przesyłowych na niej posadowionych wnioskodawca nabył przez zasiedzenie z dniem 2 lutego 2009 r. służebność przesyłu (por. uzasadnienie powoływanego postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 4 czerwca 2014 r.).

Z przedstawionych względów Sąd Okręgowy, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., zmienił zaskarżone postanowienie w punktach I, II i III o tyle tylko, że dzień nabycia służebności przesyłu przez zasiedzenie określił na 2 lutego 2009 r. w miejsce 6 grudnia 2010 r. W pozostałym zakresie apelacja uczestniczki podlegała oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.

O kosztach postępowania za drugą instancję postanowiono na mocy art. 520 § 2 k.p.c. w zw. z § 7 pkt 3 i § 12 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (jedn. tekst: Dz. U. z 2013 r, poz. 490, ze zm.).